

Аудит відповідності на тему «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка — на шляху до «Зеленого переходу»

(рішення Рахункової палати від 25 листопада 2025 року № 28-2)

ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЮ:

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (з 24.07.2025 — Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України) та структурні підрозділи з питань екології та природних ресурсів Дніпропетровської, Вінницької, Закарпатської, Київської, Івано-Франківської, Одеської та Харківської обласних державних адміністрацій
- Державна екологічна інспекція України та територіальні органи у Вінницькій, Закарпатській та Харківській областях, а також Столичного, Південно-Західного та Карпатського округів

ПЕРІОД АУДИТУ:

в частині аналізу даних —
2017–2024 роки
та I півріччя 2025 року;
щодо реалізації
процедур ОВД і СЕО —
2024 рік —
I півріччя 2025 року

ВИСНОВКИ

Україна створила базову правову та інституційну основу для здійснення процедур оцінки впливу на довкілля (далі — ОВД) і стратегічної екологічної оцінки (далі — СЕО). Національне законодавство загалом гармонізоване з вимогами директив ЄС 2011/92/ЄС і 2001/42/ЄС, а також положеннями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Це забезпечує необхідні передумови для інтеграції питань екології у процеси державного планування та ухвалення рішень.

Водночас практична реалізація процедур ОВД і СЕО залишається частковою.

Система ОВД функціонує, проте має значні прогалини у контролі якості, документуванні та нагляді. Звіти з ОВД часто містять недостатньо даних щодо екологічних впливів та альтернатив, а механізмів перевірки достовірності наданої інформації немає. Несформованість кваліфікаційних вимог до розробників звітів і обмежена аналітична перевірка з боку уповноважених органів послаблюють обґрунтованість висновків і знижують рівень довіри до екологічної інформації.

Прийняття рішень щодо планованої діяльності є недостатньо прозорим. Неповнота даних у Єдиному державному реєстрі з оцінки впливу на довкілля ОВД і неналежна взаємодія між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, органами місцевого самоврядування та Державною екологічною інспекцією України створюють ризики реалізації проєктів без повноцінної екологічної оцінки.

Процедура СЕО впроваджена та нормативно визначена, однак її реалізація є неповною і нерівномірною. Не всі документи державного планування проходять процедуру СЕО, а якість звітів та відкритість консультацій є недостатніми. Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки містить неповну інформацію, зокрема щодо результатів моніторингу та громадських слухань, а уповноважені органи в сфері СЕО не мають повноважень для перевірки її повноти та достовірності.

Державний нагляд (контроль) у сферах ОВД і СЕО має обмежений характер та здійснюється лише за наявності скарг громадян. Через мораторій на проведення планових перевірок

у період дії воєнного стану та нестворення уніфікованої методології контроль охоплює лише незначну частину діяльності. Навіть у разі виявлення порушень заходи реагування не завжди застосовуються, а адміністративна відповідальність за порушення вимог СЕО не передбачена.

Моніторинг у межах процедур ОВД і СЕО недостатньо інтегрований у цикл ухвалення рішень. Звіти після проєктного моніторингу часто не надаються або містять лише загальні відомості без кількісних показників; моніторинг стратегічних документів здебільшого зводиться до переліку заходів без оцінки фактичного впливу. Не встановлені чіткі критерії, індикатори та механізми зворотного зв'язку між результатами оцінки і станом довкілля. Це позбавляє органи виконавчої влади можливості використовувати дані моніторингу для вдосконалення екологічного управління.

Отже, попри значний прогрес у наближенні законодавства до стандартів Європейського Союзу системи ОВД і СЕО в Україні здебільшого функціонують як адміністративні процедури, а не як дієві інструменти екологічного управління.

У результаті чинна практика впровадження ОВД і СЕО лише частково сприяє забезпеченню екологічної безпеки, раціональному використанню природних ресурсів та реалізації завдань «Зеленого переходу».

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **Кабінетові Міністрів України** доручити Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України спільно з Державною екологічною інспекцією України та уповноваженими територіальними органами у сфері ОВД і СЕО розробити та подати на розгляд Кабінету Міністрів України проєкти законодавчих, нормативних та організаційно-розпорядчих актів, спрямованих на забезпечення повноцінної реалізації процедур ОВД і СЕО відповідно до стандартів Європейського Союзу, а також для забезпечення об'єктивності та достовірності документації, що готується у межах процедур ОВД і СЕО.
- Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України:
 - вжити заходи, спрямовані на підвищення прозорості, доступності та контролю якості екологічної інформації, а також перетворення моніторингу на дієвий інструмент екологічного управління;
 - разом з уповноваженими територіальними органами в сфері ОВД і СЕО вжити заходи, спрямовані на змістовну та результативну участь громадян, а також забезпечення сталого функціонування систем ОВД і СЕО.

РЕАГУВАННЯ

- ✓ Матеріали аудиту розглянуто 28.01.2026 на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування; відповідно до рішення Комітету ініційовано опрацювання змін до законодавства та запроваджено регулярне інформування про стан виконання рекомендацій Рахункової палати.
- ✓ Кабінетом Міністрів України надано доручення Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України, Державній екологічній інспекції України та обласним військовим адміністраціям щодо вжиття заходів з реалізації рекомендацій та інформування про результати їх виконання.
- ✓ Об'єктами контролю поінформовано Рахункову палату про розгляд рішення та розпочато виконання рекомендацій, спрямованих на вдосконалення процедур ОВД і СЕО та посилення державного нагляду (контролю) у цій сфері.